

MURAT
UZOKULAK

DEFER
ROMANT

♥ can
çağdaş

MURAT UYURKULAK
DELİBO

Can Çağdaş

Delibo, Murat Uyrkulak

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 15 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alban

Düzeltili: Melis Oflas, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt: Yıldız Mücellit Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Maltepe Mah., Gümüşsuyu Cad., Dalgıç Çarşısı, No: 3/4

Zeytinburnu/İstanbul

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4303-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750743030

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MURAT UYURKULAK
DELİBO

ROMAN

♥can

MURAT UYURKULAK, 1972'de Aydın'da doğdu. İzmirli. İstanbul'da yaşıyor. *Tol* (2002), *Har* (2006) ve *Merhume* (2016) adlı üç romanı, *Bazuka* (2011) adlı bir hikâye kitabı var. Roman ve hikâyeleri 10 dilde yayımlandı.

Babam Hasan,
Annem Aylâ,
Biraderim Serhat,
Sevgilim Ilgın,
Amcam Selim,
Dayılarım Hasan, Erdoğan, Uğur
ve Ustam Bekir'e.

Ayrıca...

Suphi Nejat Ağırnaslı,
Rıfat Horoz,
Hacı Lokman Birlik,
Ece Dinç,
Cebrail Günebakan,
Veysel Atılgan,
Dicle Deli

ve giden yoldaşlarımızın anısına.

“ ...
Beni sana bağlayan ipeği
Soluğunla dirilt
...”

Gülten Akın

I

Delibo kaybolmuş. Tuncay Abi haber verdi, İzmir'in Bornova ilçesine bağlı Erzene Mahallesi, 75. Sokak'taki müflis bakkal... Dükkâna kilidi vurduktan sonra girip çıkmadığı iş kalmamıştı, dikiş tutturamamıştı hiçbirinde. Esnaf cehaletinden mustarıptı, yazarkasanın iki kulaç ötesi meçhul bir âlemde ona.

Ataları ücra bir Balkan köyünün muhaciriymiş. Dağdaymış köy, oksijeni bol, eti sütü yağı ganiymiş. Galiba o yüzden geniş adamdı Tuncay Abi, hem ruhen, hem bedenen. Terlerdi sürekli, etli ensesi, sarkık gerdanı her daim parlardı. Terinin acı kokusu mekânı tutardı, daha kapıdan girerken kamçı gibi çarpardı insanın yüzüne. Üzerinde mavisini solmuş önlüğü, hantal, kaygan, sokulgan bir hayvana benzerdi.

"Konya'da şoförlüğe devam mı?" diye sordu.

"Aynı," dedim.

Ben de sordum:

"Sen ne yapıyorsun şimdi?"

O kokuyu üreten dev gövdeyle imtihanını fersiz gözlerinden, ağır aksak yürüyüşünden, dört mevsim usul usul titremesinden idrak ettiğimiz Girit göçmeni güzel karısı Şirin akıl vermiş, yenebilen çiçek yetiştiriyormuş arka bahçesinde, çok yıldızlı otel mutfakları için.

“Gel de sana hercaimenekşe yedireyim,” dedi.

Böyle şeftaliyle zencefil arasımıŝ, hem biraz tatlı hem biraz acımıŝ tadı.

“İstemez,” dedim, “ne biçim insanlarsınız, bari çiçekleri yemeyin!”

Kızdı.

“Hadi be ordan!” deyip kapattı telefonu.

Deli İbo’ydu da, ortadaki iki “i” zamanla birbirine kaynamıŝtı. “Delibo” derdik. Yaşsızdı. Hangi zaviyeden baktığınıza göre deęiŝirdi tevellüdü. Bir gün sağdan elli görünürdü, öbür gün soldan yirmi... Hiç konuşmazdı. Kafasında yağ bağlamış kasketi, sırtında perişan ceketini, elinde büyücek bir torba, bütün gün Bornova’yı dolaşıp yerde bulduğu ıvır zıvırı toplardı. Cam parçaları, gazoz kapakları, eğri büğrü kuru dallar, deęiŝik şekilli taşlar, kozalaklar, palamutlar, hayvan kemikleri... Torbasına doldurduğu onca şeyi ne yapar, ne eder, nerede saklar, kimse bilmezdi.

Anlatırlar, seneler önce, bir yaz günü peyda olmuş mahallede. Küçükmiş daha. Hüviyetsizmiş. Karakola teslim etmişler. Kimi kimsesi bulunmayınca, arayanı soranı da çıkmayınca Edvırd Köşkü’nün bitiŝiğindeki yetiştirme yurduna yerleŝtirilmiş. Haftasında yurttan kaçıp mahalleye gelmiş. Tekrar karakola götürmüşler, tekrar yurda verilmiş, tekrar kaçmış, nihayet 14. Sokak’ta, ön cephesi al karanfil mozaikli Şükriye Previşte Apartmanı’nın beşinci katında yalnız yaşayan Dudu Nine evine alınca konu kapanmış. Kimliğini çıkarmış sabinin, nüfusuna geçirmiş. Kimliğe namını da Dudu yazdırmış: İbrahim! İçki ve sigara iptilasından ötürü, kollarıyla bacakları manzaraya mâni bir ağaç gibi budana budana, ahrete koca bir somun ekmek misali neredeyse çıkıntısız intikal eden kocasının adı...

Dudu'nun işlerini görürdü İbo.

Toptancıların yılda bir getirip apartmanın kapısına yığıdığı bulgur, pirinç, nohut, kuru fasulye çuvallarını sırtlanırdı.

Cimriliğiyle meşhur ihtiyar kadının her hafta satıcılarla çekişe dövüğe doldurduğu pazar torbalarını yüklenirdi.

Kesintilerde, rivayete göre milyoner bir Levanten'in, mor salkımlı köşkünün havuzunda yüzerken boğulan küçük kızı anısına Roman mahallesi Tarlabası'nda yaptırdığı, her nasılsa en kavurucu sıcaklarda dahi kurumayan çeşmeden kova kova su taşırdı.

Manisa yolunun kenarındaki kırılıkta, ki vaktiyle yoksul Müslüman çocukların "müsü" dediği ve üç-beş kuruşa çantalarını taşıdığı mösyöleri eğleyen büyük bir golf sahasıydı burası; ısırganotu, kuzukulağı, labada, radika, hindiba toplardı. Arada bir çimenlerin arasında, çalılardan dibinde bulunduğu yosun tutmuş golf toplarını da torbasına atmayı ihmal etmezdi.

Haftada bir, pazar günleri, bir nevi ritüel gibi, Dudu'nun hazırladığı kıymalı soğanlı baharatlı harcı pide yaptırmak için fırına götürürdü. İbo'nun elinde üzeri beyaz tülbentle örtülmüş o büyük bakır kapla sokağa çıktığını gördüğümüzde heyecan sarardı bizi. Pusuya yatıp dönüşünü beklerdik. Öteden, torbasında pidelikle görüldüğünde etrafını kuşatır, başlardık hoplayıp zıplayarak tezahürat etmeye:

"İii bo İii bo, De liii bo! İii bo İii bo, De lii bo! İii bo İii bo, De lii bo!"

O da katılırdı hemen oyuna, torbayı bırakıp kollarını iki yana açar, kesik kesik mutluluk çılgınlıkları atarak kendi çevresinde döner döner dönerdi. Çetenin mis gibi kokan pidelerin yarısını o arada yürüttüğünü fark etmezdi. İbo nihayet tekrar yola koyulup apartmana var-

dıktan bir müddet sonra Dudu hışımla açtığı pencereden beline kadar sarkar, küfrü basardı:

“Hırsız piçler! Taşakları kopasicalar!”

Ekseri erken dul kalmış ihtiyar muhacir kadınlar gibi, ağzı pek bozuktu.

Küfürleri umumiyetle erkek tenasül uzvu ve civarıyla alakalı olurdu.

İbo'nun yaş alıp da kalıplı bir delikanlıya dönüştüğü vakitler, mahallenin kara ağızlıları Dudu Nine'nin ona kocasının adını vermesinin altında alengirli sebepler aramış, fakat Dudu Üzeyir'in kahvehanesine dalıp elindeki baltayı karşısına çıkan ilk masanın ortasına, okey dışarı vurur gibi, güm diye indirince, bu münasebetsiz dedikodular derhal kesilmişti.

Durup durup aniden bağırmasıyla meşhurdu İbo.

“Yiiiiiiiiaaaaaa!!!” diye bir feryat...

Ama ne feryat, ahalinin ödü patlardı.

Bir keresinde Mandıracı Manda Cemil'in hamile karısı Gülten, boş bulunduğu esnada Delibo'nun infilakına maruz kalmış, korkudan bebesini oracıkta düşürecek olmuştu da, İbo Cemil'den sağlam bir dayak yemişti.

Vazgeçti mi bağırmaktan?

Ne gezer!

“Yiiiiiiiiaaaaaa!!!”

Deliydi neticede, ne yapsa yeriye, nasıl aniden çıkıp gelmişse, birdenbire yok olması da tabiiydi. Ama öyle değildi işte. Delibo'nun kaybolması mühim haberdı. Zira geldiğinden beri Bornova hudutlarının dışına çıktığı, sokaklarda gezinirken görülmediği, bağırmasıyla yürekleri hoplatmadığı vaki değildi. Bir çeşit şehir mobilyasıydı, demirbaştı. Bir saat kulesi veya otobüs durağı misali, günü düzenleyen, alışkanlık inşa eden bir hususiyeti vardı.

Yokluđu, yoksul mahallenin mütevazı hayat makinesinde gıcırdayan bir çarkın duruvermesi gibiydi. O gidince sokaklara tuhaf bir sessizlik çökmüştü. İnsanlar Delibo'nun her an bir köşeden çıkmasını bekliyor, feryadını duymak için durmaksızın kulak kabartıyor, ardından artık mahallede olmadığını hatırlayıp boş boş yola, göğe, birbirine bakıyordu.

Fehmi'yi aradım.

“Delibo kaybolmuş,” dedim.

“Biliyom,” dedi. “Bi haftadır yok ortada, karakola haber verdik. Dudu üzüntüsünden yataklara düştü. İbo'm İbo'm diye sayıklıyo kadıncağız.”

“E ne yapıcaz?”

“Ne bileyim ben, bi vakit döner gelir heralde.”

Fehmi bizim çocukluk çetesinin yaşça en büyüğü ve mahalleden çıkamayan yegâne üyesiydi. İlkokul beşe kadar çift dikiş ilerlemiş, beşte de sınıfta kalınca bir daha okula uğramamış, tahsilin fazlasına hiç bulaşmadan bir dönercide çalışmaya başlamıştı. İşi iyice öğrendikten sonra oradan ayrılıp anarşist Güzel Selim'in artık kaçak rakı imalatına vakfettiği çerçeveni dükkânının yanında küçük bir mekân açmıştı, tavuk döner satıyordu. Yirmisinde, Kemalpaşa'nın Ulucak köyünden tütüncü bir ailenin kızıyla evlenmiş, art arda iki oğlu olmuştu. Oğlanlardan adı Tufan ve haylaz olan küçüğünü okuldan alıp çıkararak yapmıştı kendine. Çocuk sabahtan akşama yeşillik doğruyor, tezgâh siliyor, ortalığı süpürüyor, babasının ardı arkası kesilmeyen küfürlerini sessizce sineye çekiyordu. Mutsuzluğu sarı bir maske misali yapışmıştı yüzüne, günün birinde döner bıçağını kapıp ortaya karışık bir katliama girişecekmiş gibi bir hali vardı. Büyük olan okuyordu. Asap bozucu bir oğlandı. Hiç konuşmaz, durmadan bir şeyler atıştırır, lokmalarını ağır ağır çiğnerken

gözlerini dikip insanın yüzüne uzun uzun bakardı. Kıçı kocaman, bacakları kalın, omuzları dar, burnu sivri, ince telli kumral saçları daha o yaşta seyrekli. Kötü kalpli bir büyücü adayına benziyordu. Babası bile pek hazzetmezdi ondan.

Karısı Filiz birkaç yıl önce meme kanserinden ölünce Fehmi mahallenin çöpçatanlarına haber salmıştı, genç, beyaz, tombul, hamarat bir kadın bulup evlenmek istiyordu. Çöpçatanlardan iş çıkmayınca sosyal medyaya sarmıştı. Sarhoş kafa edepsiz mesajlar attığı birkaç kadının şikâyetiyle mahkeme kapılarına düşmüş, hapse girmekten zor kurtulmuştu.

Delibo'nun bir fotoğrafını bulup göndermesini istedim.

“Dudu'ya sorarım,” dedi.

“E iyi.”

Kapattık.

Fehmi'den sonra, Yasemin hariç, eski çete üyelerini aradım bir bir, durumu anlattım.

“Size bugün yarın Delibo'nun kayıp ilanını gönderecem, sosyal medya şu bu, bulabildiğimiz tüm mecralardan paylaşalım,” dedim.

Herkes üzüldü, tamam, dediler, elden geleni yaparız.

Yasemin dahil, Delibo'yu severdik, o da bizi severdi. Sokak arası maç yaparken Batur Tuhafiye'nin camını kırduğumuzda, Şaşı Burhan'ın bahçesinden erik çalarken veya Falcı Fikriye'nin dökük Rum konağının girişindeki siyah beyaz mozaik taşlarını sökerken yakalandığımızda, velhâsıl daha nice yaramazlıklarımızda bizi korur, iri gövdesiyle bize siper olur, elde sopa peşimize düşenleri yıldırırdı.

Gönderdi. Fotoğrafı görünce Fehmi'yi telefonda bir güzel fırçaladım. Basbayağı bulanıktı fotoğraf, buna ba-

kıp kim tanıyacaktı Delibo'yu, bu kadarını olsun akıl edememiş miydi, seçilir bir sureti yok muydu?

“Yok,” dedi Fehmi, “tek fotoğrafı bu, bi daha da benimle böyle konuşma, artist, hadi eyvallah!”

Çaresiz o fotoğrafı koydum yazdığım ilana.

Tuşa basıp feysbuka yükledim.

Derken telefonum çaldı.

Açtım.

“Yavuz Bey seni çağırıyor,” dedi sekreter.

*

Kendimi şanslı sayıyordum, rüyadan erken uyanmıştım çünkü. Hayatın derinliğinin olmadığını, kitapların yalan, şairlerin palavracı olduğunu, dünya denen diyarın ayıklık, uyanıklık, hesap kitap gerektirdiğini gecikmesiz anlamıştım. Güzelim Ahmet Abilerin mendillerin kana ma sebeplerine dair hiçbir cevabı olmadığını, olamayacağını, sazlıklardan havalanan ördeklerin çiftler çiftler vurulup bir sonraki sazlığa çakıldığını, Çavuş Laruzo'nun aslında o sevimli Yunan adasına dönüp sessiz sedasız patlıcan doğramadığını, İtalya'ya gittikten sonra ilk işinin Mussolini'nin mezarına koca bir demet çiçek bırakmak olduğunu...

Pasaport Kahvesi'nin dingildeyen masalarında coşkuyla okunan ergen şiirlerini hatırladıkça yüzümü ateşler basıyordu, pespaye bir utancın ateşi... Nasıl da yoksul olduğunu, elinin yumurta, ağzının irin, gömleğinin ter koktuğunu, bu yüzden kim bilir kaç kişiye rahatsızlık verdiğini, kaç kişinin sabrını zorladığını sonradan fark etmenin utancı... Hıncahınç bir lunaparkın ortasında altına kaçırın bir çocuk gibi, yanlış anlaşılın berbat bir şaka misali... Durup sessizce etrafımdakileri izlerdim.

Niye bu kadar istiyordu Delibo'yu bulmayı? Bağıran bir bitkiden hallice yaşayan bir adamla ne yapacaktı ki?

Yusuf on sekiz yaşındayken hayatını mahvedip terk eylediği "baba ocağı" Bornova'ya seneler sonra geri dönmüştür. Tam da o günlerde aldığı bir haberle sarsılır: Çocukluk hatıralarının kahramanlarından, mahallenin sevgilisi ve bir nevi maskotu "deli İbrahim", namı diğer Delibo, ardında iz bırakmadan bir anda sırta kadem basmıştır. Çocukluk aşkının da onun peşinde olduğunu öğrenen Yusuf'un akli iyice karışacaktır. Zira artık ünlü bir dizi yıldızı olan ve Delibo'yu bulmak için her şeyini bırakıp Bornova sokaklarına dönen güzeller güzeli Yasemin, ondan ısrarla yardımını istemektedir...

Tol, Har, Merhume gibi unutulmaz romanların yazarı Murat Uyraklı **Delibo**'yla İzmir'in sokaklarında dolanıyor ve hem tükenmeyen bir tutkunun hem de hayli kanıksanmış ülke gerçeklerinin izini sürüyor. Bu karnavalesk aşk romanında, akıllı ve duyarlı ama bir o kadar da yaralı ve öfke dolu Yusuf'un kurtulamadığı sevdasını anlatıyor. Beraberinde de hayatlarımızın içine sinip kabuk bağlamış meseleleri eşeliyor; eşitsizliği, haksızlığı, yoksulluğu, kini ve düğüm olmuş aile ilişkilerini gözler önüne seriyor – sakınmadan, lafı uzatmadan ve her zaman olduğu gibi sözünü esirgemedi...

#aşk #travma #yoksulluk #hesaplaşma #babaoğullilişkisi #izmir #hatıralar
#suç

